

Szerkesztőség
 Arad, Acsev-palota
 Kiadóhivatal:
 Bulv. Regela Ferdinand 22.
 (József főherceg-ut.)
 (Aradi Nyomda Vállalat)
 Sürgönyeim: Közlöny, Arad.
 Telefonszám:
 Szerkesztőség és kiadóhivatal
 51.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
 Ezer évre ... 482 Lel.
 Fél évre ... 216 Lel.
 Negyed évre ... 108 Lel.
 Havonta ... 86 Lel.

Hirdetések díjazásuk szerint
 vétetnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Mit hozhat a holnap?

Ez a kérdés ma talán mindenél fontosabb és aktuálisabb. Komoly külföldi és belföldi lapok hasábos cikkeket szentelnek ennek a kérdésnek, süllyal bíró és számottevő politikusok, vezető államférfiak minduntalan felvetik ezt a kérdést: mit hozhat a holnap Romániában.

Abban minden egyes orgánumban, úgy a külföldi, mint a belföldi meg egyezik, hogy a pártkormányok uralmának már vége, a huszadik század, amely végére mégis csak a felvilágosodás és a demokrácia korszaka, nem tűri meg párturalmat, a fejlődés sokkal erőteljesebb, semhogy azt utjában megállítani lehessen.

Mit várhatunk mi, elszigetelten élő népkisebbség a holnaptól és az esetleges új rendszertől? Ha kissé gondolkozunk az események és a történések felett, valahogy furcsa perspektívát látunk. Ha a mostani adótörvényeket a törvény által előírt szigorral hajtanák végre — mondjuk öt esztendőn keresztül — akkor kimulna minden mostani életképes adózó, adóárveréseken újra kerülne minden ház, birtok, ipari és kereskedelmi vállalat és előállana az a helyzet is, hogy a újra kerülő magánértékeket magánember meg sem vásárolhatná, mert a rengeteg adózástól mindenki és minden ugyanarra elgyöngülne és életképtelenné lenne, hogy mozdulni sem tudna. Nem maradna más hátra, minthogy az állam maga vásárolja meg az árverés alá kerülő értékeket és a jövőben aztán az állam gazdálkodik. Elméletben Románia lenne a földkerekség leggazdagabb állama. Hogy az állami gazdálkodás mennyire produktív és hasznos, azt mindenki könnyen elgondolhatja. Tehát okvetlen olyan új rendszert várunk, amely a vállalkozókra rakott terhet ha nem is nagymértékben, de legalább elviselhetően apasztja.

Nevek röpködnek a levegőben, kombinációk, meg újabb kombinációk bukkannak fel minduntalan és mi a találgatások és tervezetések lázas idejében nyugodtan és higgadtan szögezzük le: nem a személy a fontos, hanem a rendszer. A mai improduktív rendszernek teljesen el kell tűnnie, mert ez a rendszer kérelhetetlen biztonsággal elenyveszt minden adózót,

Európa gazdasági összeomlás előtt.

— Poincaré válasza lehűtötte az angolokat. Szükség van az angol-francia szövetségre. —

Londonból jelentik: Poincaré francia miniszterelnök most megérkezett válasza az angol jegyzékre nagyon lehűtötte az angol sajtó optimizmusát, amely már élenken foglalkozott a francia lapoknak az azal a hírével, hogy Franciaország követelése most már csak 50 millió, holott eddig mindig 132 millióról volt szó. A válaszjegyzék megérkezése után most megállapítja a sajtó, hogy Poincaré politikája befáthatatlan időre kitölti a kérdés megoldását és emelt Európát közgazdaságot összeomlás fenyegett.

Londonból jelentik: Chamberlain vasárnap Birminghamben beszédet mondott, amelyben azt fejtegette, hogy Európa békéje és talpraállása az angol-francia antant fennmaradásától függ. Angliában mindenki egyetért abban, hogy Németország fizessen annyit, amennyit tud és jóvátételi terhei ne legyenek nagyobbak mint a menait elbí. Bizonyos azonban szerinte, hogy Németország sohasem feszítette túl az erejét a jóvá-

minden államfenntartó dolgozó polgárt. Hogy milyen régi és kipróbált politikus kerül hatalomra, az oly tökéletesen mindegy. Az új vezér egységes pártra úgy sem támaszkodhatik és négyötöd többséget nem szerezhet magának.

Ha ezt akarja, akkor minden parlamenti frakció támogatja és megszerezheti a kisebbségek bizalmát is.

Mi ezt várjuk a holnaptól. Lehet, hogy mások mást várnak, de véleményünk szerint és ma minden komolyan gondolkodó embernek csak ez lehet a véleménye, mást nem hozhat, mást nem szabad hoznia egy rezsimnek, mert különben ugyanúgy elbukik, mint ahogy elbukik minden olyan uralom, amely nem a demokrácia fundamentumára építi fel épületét.

Kíváncsian és türelmetlenül jár kálunk a nevek és tervek utvesztőjében és kötségekkel telten kérdezzük: Mit hozhat a holnap?

tételi törlesztések dolgában. Ezek ellenére is az a vélemény, hogy a Ruhr-vidékre való bevonulás nagyon végzetes hiba volt.

Párisból táviratozzák: Poincaré charlevillei tartózkodása alatt háromszor mondott beszédet. A városházán történt fogadtatásnál emlékeztetett a német megszállás borzalmaira. Olyan emlékek ezek — mondotta — amelyeket elfelejteni nem lehet. Ezután Ardennes departement gyűlésére ment, ahol beszéde végén kijelentette:

— Szilárdan el vagyunk kötelezve, hogy tovább folytatjuk a megkezdett politikát, amelyet a kamara helyesel és amely megfelel az ország óhajának.

Harmadik beszédét a hadtörténelk felavatásánál mondotta. A szövetségesek szolidaritására emlékeztetett és annak a reményének adott kifejezést, hogy a megkezdett munkát békésen együtt fogják befejezni.

— A szövetségesek egysége megmentette Franciaország életét — mondotta — valamint külön-külön

lön minden szövetséges életét, lehetetlen tehát, hogy ez az egység hiábavaló legyen olyan időben, amikor a szorongatottak már megmenekültek. Franciaország mindig készen áll olyan közvetítések keresésére, amelyek közös akciót tennének lehetővé. Ahelyett, hogy zálogvételünk törvényessége felett vitába bocsátkoznánk, helyesebb volna, ha mindkét fél a gyakorlati megoldásra törekednék. Európa gazdasági és erkölcsi egyensúlyát csak oly béke állíthatja helyre, amely szilárd alapokon épült, amely biztosítja az igazság uralmát. — Ilyen béke azonban az aláírt szerződések lojális teljesítését követeli.

— Barátaink, akik az oldalunkon küzdöttek, tartsák szem előtt a történelem tanulságait. Az igazságtalanságokon alapuló béke vala mennyi félre mindig bizonytalanságot, romlandó helyzetet teremtett. De még bizonytalanság az olyan béke, amelyet az igazságosság alapján akartak felépíteni, de engedték, hogy az eredeti alapokról eltávolodjék. Ne nyuljunk tehát a szerződésekhez, jussunk egyetlen elhatározásra, hogy a vállalt kötelezettségeket tiszteljük és azoknak tiszteletet szerezzünk.

Berlinből táviratozzák: A német sajtó foglalkozván Poincaré legutóbbi beszédjével megállapítja, hogy a miniszterelnök nem mondott semmi pozitív és semmi negatívot. Egyes lapok szerint Németországnak meg kell várni míg Franciaország pozitív javaslatot fog tenni.

Londonból táviratozzák: Az angol kormány ma átveszi a francia válaszjegyzéket. Holnap a kormány végleg megszüvegezi a német jegyzékre adandó választ, amelyben valószínűleg elfogadja Németország ajánlatát, hogy a vitás kérdéseket pártatlan szakértő bizottság elé terjesszék. Az angol kormány sürgetni fogja a szakértői konferencia egybehívását, hogy már szeptember elején megkezdhesse működését. Tervezik még a szövetségesek közös minisztertanácsát is. Mindezek természetesen Poincaré válaszjegyzékétől függenek, amennyiben a jegyzék megfelel az angol várakozásnak.

Néhai Károly exkirály ékszerei.

— Báró Steiner Lajos a bíróság előtt. — Sikkasztás a Habsburg-család kárára. —

(Az Aradi Közlöny zürichi levezetőjéről.) A svájci St.-Gallenben néhány nap múlva kezdik tárgyalni báró Steiner de Belmonte Lajosnak, Károly ex-király volt svájci vagyonkezelőjének bűnpörét, akit a Habsburg-család kárára elkövetett sikkasztással vádolnak.

Steiner Lajos a berni osztrák-magyar követségen volt hivatalnok. Habsburg Károlynak svájci tartózkodása alatt, amikor a koronaékszereket és családi kincseket is Svájcba vitték, Steinert bízták meg a kincstárnoki teendőkkel, a mi abból állt, hogy neki kellett a monarchista propaganda céljaira és más hasonló célokra, valamint az ex-király háztartása számára a szükséges pénzt előteremtenie. Steinernak sikerült Habsburg Károly teljes bizalmát megnyernie és az ex-királynak a trónról való hivatalos lemondása előtt az volt az utolsó uralkodói ténykedése, hogy Steinert de Belmonte előnévvel bárói rangra emelte.

Habsburg Károlynak tervei számára igen nagy összegekre volt szüksége. A volt uralkodó állandó anyagi zavarokkal küzdött és ezért kénytelen volt kincstárnoka, báró Steiner útján családi ékszereket legértékesebb darabjait eladni. Ez eladások alkalmával Steiner jutalékot kötött ki a saját szá-

mára a vevőktől, ezenkívül pedig egy millió svájci frankot elsikkasztott.

Báró Steiner először 1919. szeptemberétől lépett érintkezésbe a „Société anonyme pour l'importation et exportation des perles fines” — az Igazgyöngy behozatali és kiviteli részvénytársaság igazgatójával, akinek egy értékes, többszörös gyöngynyakkéket ajánlott megvételre. Az eladásnál mint Károly megbízottja igazolta magát. Az alku során Steiner báró felesége öt százalék, később tíz százalék jutalékot kötött ki a saját számára, mert — mint mondta — a férje nem fogadhat el jutalékot. Az üzlet ily feltétel mellett létre is jött és ettől kezdve — a szokásos jutalék mellett — mind több és több ékszer került ily módon eladásra. Steiner eladta Párisban az „Este csillagát” egy rendkívül értékes, mégyszögletes drágakövet, amely hamarosan Indiába került. Ugyanerre a sorsra jutott a tojásalakú, az Este csillagánál is nagyobb, ragyogó tűzű „Bádeni” briliáns. Párisban adott el Steiner kétfélmillió svájci frankért egy angol versenytárlat tulajdonosnak egy 197 egyforma, meggy nagyságú igazgyöngyből álló colliert. Az aranygyapjút — az aranygyapjasrend legmagasabb jelvényét, mely csak a Habsburg-ház mindenkori fejét

illette meg — egy párisi nagykereskedőnek adták el.

Az ékszerek ára 1921. tavaszáig volt elegendő. Ekkor Steiner ismét a berni gyöngykereskedelmi részvénytársaság igazgatójához fordult pénzért, mert Károly magyarországi repülőútjára kellett na gyobb összeget szereznie. Ez alkalommal nem adtak el ékszereket, hanem zálogba adták őket, amire 1,650.000 svájci frank kölcsönt kaptak. A restaurálási kísérlet azonban nem sikerült és Habsburg Károly nem térhetett vissza Svájcba, hanem meghatalmazást adott Steinernek, hogy az elzálogosított ékszereket adja el, ami meg is történt.

Habsburg Károly svájci ügyének likvidálása alkalmával derült ki, hogy az ékszerek eladásánál szabálytalanságok történtek. Steiner báró a gyanút el akarta magáról háritani és Nordheimert frankfurti kereskedőt — aki szintén közreműködött az ékszerek értékesítésénél, — vádolta meg a visszaélésekkel. Nordheimert emiatt bíróság elé is állították, azonban a lausannei törvényszék a tárgyalások során meggyőződött a frankfurti kereskedő ártatlanságáról és megállapította Steiner bűnösségét. Miksa főherceg. — Habsburg Károly öcsé, — erre Steiner báró ellen tett feljelentést, mire a bárót Párisban letartóztatták és átadták a svájci hatóságoknak. A pör tárgyalása szeptemberben a st.-galleni törvényszék előtt fog lefolyni.

Megalakult

az aradi „Hajnalcsillag”
(Baptista-leányok egyesülete.)

„Aki még nem tudná, hogy mi az a „Hajnalcsillag”, annak sietünk elárulni, hogy nem valami új irodalmi irány, vagy művészeti tömörülés rejtőzködik a szép szó alatt, sőt ellenkezőleg. „Hajnalcsillag” név alatt az aradi hívő baptisták terjeszkednek még intenzívebben, a „Hajnalcsillag” fiatal baptista leányok tömörülése és ugyanezen testvéregyesülete az ugyancsak széphanzású oradea-marei (nagyvárad) „Napsugár” leánykörnek.

A „Hajnalcsillag” elnöknője, Kerekes Erzsébet testvérnő; akit megkérdeztünk, mondaná el nekünk, micéiből tömörültek egyesületbe a fiatal baptista lányok. Kerekes Erzsébet testvérnő a Sir. Metianu (Forray-utca) 2. alatt a Stern-varrodában dolgozik, egyéb ként csendes, halkszavú teremtes, kissé szégyenlős és bátortalanul kezd bele mondókájába:

— A „Hajnalcsillag” Baptista Leánykört aradi baptista lányok alapították és csak lányok lehetnek annak tagjai, de pártoló tagokul felvesszünk asszonyokat is. Mi, kérem szépen, csendesen dolgozunk a szegény baptista lányok részére és ahol lehet, ott segítjük őket. Összeköttetésben állunk az erdélyi testvéregyesületekkel is és pénzbeli támogatást kapunk az angolai és amerikai sokkal gazdagabb leányegyesületektől.

A válasz.

Írta: dr. Gabos Jenő.

(II.) A válóperek szaporodásának másik okát a mai súlyos gazdasági viszonyokban kell keresnünk. A régi jó időkben egy hivatal, egy oklevél, egy mesterség elég alap volt arra, hogy a férfi, ki azzal rendelkezett, megműsülhetett, mert családja fenntartását, — a legtöbb esetben, ha szerényen is — de biztosítottnak látta. Ma azonban, mikor a megélhetés napról-napra nehezebbé válik, nagyon bizonytalan, hogy a férj, ki ma el tudja tartani családját, holnap képes lesz-e arra. Már pedig „a kemény gond, a létért való erős küzdelem az első szegek ama koporsóhoz, melybe a házasság elégtelenség és a családi boldogság csakhamar jut.” (Bebel.)

A rómaiaknál egy egyszerű levél véget vehetett a házasságnak. Ez a könnyű válási mód azután oda vezetett, hogy — amint Ferrero beszéli — a római férfiak Augustus korában úgy változtatták hitvesüket, mint a hogy manapság a szobaleányt szokás. Ebben az időben a házasságból is politikai kérdést csináltak és a fiatal menyecske a legkevésbé sem lehetett biztos a felől, hogy abban a

házban éli le életét, ahová, mint boldog menyasszony, beköltözött. A politikai változások nemcsak a vezető államférfiakat távolították el, hanem a házastársakat is. De nemcsak a férfiek cserélték feleségeiket, hanem a nők is férjeiket. Ha tehát ilyen gyenge kötelék fűzte össze a házastársakat, nem lehet csodálni, hogy a nő visszaélt a válás nyújtotta szabadsággal és gyakran megfélekedett arról, hogy erkölcsi tisztaságára kényesen kell ügyelnie. Sőt Augustus koráról Ferrero azt is beszéli, hogy sok férj a házasságtörés előtt szemmet hunyt és abból számtalan szenátor és lovag tekintélyes jövedelmet szerzett. A felső osztályokban egyre több lett az olyan asszony, kiről mindenki tudta, hogy a szíve vásárra került. A házasságtörések idővel azután annyira elszaporodtak, hogy Augustus, az az Augustus, kiről Ferrero azt írja, hogy triumvir korában betöltötte Rómát dölyfös cédasága botránnyaival, hol ennek, hol annak a szép római matrónának házához küldött, hogy parancsoljon gyalog hintájával, — ugyanaz az Augustus most törvényt hoz, mely a házasságtörő férfit és nőt élethossziglani száműzésre ítéli. És az az Augustus, kinek gálans kalandjai-

ról egész Róma beszélt s Terentiával, Maecenas feleségével való viszonyáról mindenki tudott, abba a fonák helyzetbe került, hogy az új törvény alapján kénytelen volt saját leányát, a botránnyairól hírhedt Juliát házasságtörés miatt feljelenteni és tünni, hogy örökös száműzésre ítéljék, mert a római világbirodalom hatalmas ura nem merte magát a gyanúnak kiténni, hogy azt higgyék róla, kiváltságokat akar családjának.

A válás tulságos megkönnyítése — mint látjuk — könnyű erkölcsökhöz vezet: viszont a válás megnehezítése kínos büntetéssé teheti a házasságot és „egymáshoz láncolt gályarabok”-at teremt. A válás megkönnyítése vagy megnehezítése oly probléma, mely az állami élet fennállása óta mindig gondot okozott a törvényhozónak. Mindkét álláspontnak voltak hívei, kik terjedelmes könyvekben igyekeztek igazukat bebizonyítani. Az állam és a család szempontjából azonban egyik szélső álláspont sem fogadható el.

A válás megkönnyítése nem lehet annyira, mint azt például Ellen Key hirdeti, ki a házasságok felbontását csak oly egyszerű formában kívánja, mint a hogy ma egy eljegyzést szoktak felbontani,

tehát, mondjuk, egy levéllel — a római példa szerint. A válasz megkönnyítésének ily túlzásba vitele a rómaiaknál a családi élet megrontására vezetett.

Viszont a válás megnehezítése is helytelen törvényhozói intézkedés volna. Akik azt állapították meg magukról, hogy nem egymáshoz valók, váljanak el mielőbb, törvényparagrafus ne tartsa őket vissza, keressék a boldogságot ott ahol azt fellelni vélik. Egy házasság, melyet a házastársak mindent gyöngédség s szeretet nélkül, pusztán a kényszer hatása alatt folytatnak, lealacsonyít és mélységes szenvedést jelent mindkét házastársra. Már pedig az államnak boldog családi életet élő és nem szenvedő polgárokra van szüksége.

Marad tehát valamilyen középút: a tulságosan meg nem könnyített, de azért megkönnyített válás. És ebből a szempontból igazán adck Ellen Keynek, midőn azt mondja: „A komolyak számára egy válás mindig komoly. Viszont akik könnyebben elválnak, ha könnyebbé tennék azt számukra, ugyanazok az emberek lennének, akik most a kényszerházasságban titokban megcsalják egymást.”

Már pedig inkább elválasztás, mint házasságtörés!

Az elnök itt kissé elhallgatott, majd később hosszasan faggatásra elárulta, hogy van még a körnek jegyzője is Urs Mariska testvérnő személyében, aki egyébként a kötszövő gyárban dolgozik, a pénztáros Komáromi Zsófia testvérnő és azonkívül működik még a nagyszámu tisztikar is, természetesen mind fiatal lányok. Az egész rövid beszélgetés alatt valami fanatikus lelkesedés tüze festet te pirosra a különben sápadt arcot és az üzletben levők érdeklődve nézték a baptista varrónőt. Távozás előtt a Stern-varroda főnöknője csendesesen jegyezte meg:

— Nem is tudtam, hogy egy elnök is dolgozik a varrodában.

Betörök Stresemannal.

(A bajor kormány a kancellár ellen. — Beszűntetik a berlini vilamos vasút üzemet.)

Berlinből táviratozzák: Azon híresztelésekkel szemben, hogy Stresemann birodalmi kancellár ellen merényletet követtek el, megállapították, hogy vasárnap este az őrség a birodalmi kancellár palotájának kertjében két férfit vett észre, akik a felszólításra futásnak eredtek. Az őrség utánuk lőtt, de a lövések nem találtak. A rendőrség azt hiszi, hogy esetleg betöréses lopásról lehet szó. Nem lehetetlen az sem, hogy a kancellár hátszobájából diplomáciai aktákat akartak ellopni. Hivatalosan megcáfolták a hírt, mintha Stresemann ellen merényletet követtek volna el. Megállapították, hogy a kancellár palotájában elfogott két egyén, akik revolverrel védekeztek, betörést akartak elkövetni a kancellár lakásán.

Münchenből táviratozzák: A Münchner Neueste Nachrichten jelenti: A bajor kormány sajnálattal vette tudomásul a Cuno-kormány lemondását és súlyos aggodalmakkal fogadja az új kormányt, amelynek szociáldemokrata tagjai vannak. A bajor kormány már is tiltakozik az új adórendeletek ellen.

Berlinből táviratozzák: A Hamburg-Amerika gőzhajótársaság felügyelő tanácsa elhatározta, hogy Cuno volt birodalmi kancellárt felkéri, foglalja el régi állását a társaság igazgatóságában.

Berlinből táviratozzák: A dollár kurzus szombaton a magánforgalomban 4 és fél millió márkára ment fel. A márka újabb süllyedését a rainvidéki és danzigi nagykapitalisták devizavásárlásai idézték elő. A városi tanácsban a villanvasutigazgatóság előterjesztette a menetdíjak utabbi emelését: 50.000 márkáról 200.000 márkára. A tanács 100.000 márkás menetdíjat engedélyezett csak, ellenben elhatározta, hogy felmond a villamosvasutak teljes személyzetének és a felmondási határidő lejártával be fogja szüntetni az üzemet. A kormány alkalmasint közbe fog lépni az utolsó pillanatban, hogy a villamosvasut forgalmának teljes beszüntetését megakadályozza. A kubikméter gáz ára 60.000 márkáról 200.000 márkára szökött fel.

Budapest az idegenek városa.

— Exotikus vendégek. — Tízezer idegen egy hónap alatt. —

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától.) Néhány hét óta a dunaparti korzón, különös, exotikus típusok tűnnek fel. Az izzó barnára perzselt idegenek csodálkozva bámulják a Dunapart pompás palotáit. A Buchwald-székek közönségének különösen két hindu tűnt fel és egy hindu nő, aki nemzeti viseletben szokott nyikvános helyeken megjelenni.

Azonban majdnem valamennyi mulató, étterem, színház tömve van idegenekkel, akik csak arról ismerhetők fel, hogy nem viselkednek oly hangosan, mint a bentszülöttek, fejedelmi módon szórják a pénzt. Budapesten ma igen sok az idegen. Kereskedők, globetrotterek, diplomaták, szerencselovagok, a nyugateurópai, balkáni és távol keleti típusok furcsa keveréke hömpölyög át rajtuk s Budapest lassankint átutazó gócpontja lesz a Kelet idegenforgalmának.

Az Idegenforgalmi Iroda igazgatója, Zilahy Dezső a következő érdekes adatokat mondta el a magyar főváros jelenlegi idegenforgalmáról:

— A külföld érdeklődése Magyarország iránt ugyszólván napról-napra fokozódik. Különösen a nyári hónapokban volt szokatlan arányú az idegenek beözönlése s nem feltételezhető, hogy újabb és újabb csoportok ne érkeztek volna hozzánk. Az érkezők a kereskedelmi összeköttetések megnyitására, kedvtelésből, családi ügyben vagy tudományos kutatások érdekében keresnek fel bennünket. Nagy örömmel állapítom meg, hogy má már nemcsak a külföld felsőbb tízezeiből a születési és pénzarisztokrácia köréből, az ugynevezett luxusidegenekből toborzódnak vendégeink, hanem a nyugati államok középosztályai, kispolgárai is eljönnek hozzánk, mert csodálatos dolgokat hallottak rólunk. Magyarországot, úgy látszik, most fedezi fel a külföld és minden idegen azzal a boldog tudattal tér haza, hogy olyan földdarabot ismert meg, amelyre — hite szerint — ő tette először a lábát. Nem lehet leírni azoknak a meglepetését, akik itt a kelet első kapuját vélték, s egy nyugatimropolit találtak helyette. A kontinens valamennyi állomásáról, de főként Hollandiából, Svájcban, Németországból, Belgiumból, Spahyolországból és Görögországból idesereglenek ezer emleket visznek magukkal. Nagyobb részt inkább azért jönnek, hogy is mereteiket jobban kiszélesítsék és hogy olcsón szórakozzanak, mert a korona leromlása miatt ma Magyarország a világ legolcsóbb állama.

— A magyar fővárost felkereső idegenek száma ugyszólván hónapról-hónapra gyarapodik. Csak

egy hozzávetőlegesen, az elmúlt hónapban több mint tízezer idegen fordult meg Budapesten, ami a béke évek ezer-ezerötszáz vendégéhez képest óriási haladást jelent. A külföld érdeklődése tehát majdnem megtízszereződött. Tavasszal rengeteg olasz volt nálunk. A különböző vásárokról hozzánk özönlének az idegenek s azt hiszem, ha ősszel megnyitják a lipcei, bécsi, boroszlói, prágai árumintavásárokat, Budapest idegen forgalma az átutazó idegenek révén megkét-szereződik. Az olaszokon kívül különösen hollandok keresik fel Magyarországot nagyobb csoportokban, akik többnyire a náluk nyaralt magyar gyermekek nevelésülről és a gyermekeken keresztül törhetetlen hívei lettek Magyaror-

Egyes bírói tanácsok az aradi törvényszéken.

— Kétezerötszáz elintézetlen bűnügy. — A főtárgyalási elnök szabadsága alatt restanciákat dolgoz fel. —

Az igazságügyi kormány körülbelül három hónappal ezelőtt Erdély területére is bevezette a regáltbeli bírói rendszert és a hármas törvényszéki tanácsok helyett kétagu törvényszéki tanácsok alakítását rendelte el. Az igazságügyminiszter eme rendelkezésének indító oka a bírósági hiány volt. Az aradi törvényszék nagy hatásköréhez képest nagyon kevés ítélőbíróval rendelkezik és ennek tudható be, hogy az aradi bíróságon is nagy restancia halmozódott fel. A miniszteri rendelkezés leérkezése után nyomban kettős tanácsot alakított az aradi törvényszék elnöksége és a hármas tanácsokból kimaradt bírákból alakult új tanácsoknak a speciális ügyek elintézését osztották ki. Az aradi és megyei agrár bizottságok elnöki tisztjét négy aradi táblabíróval töltötték be, a mi az igazságszolgáltatás gyorsaságára ismét kedvezőtlen hatással volt.

Nemcsak az aradi, hanem az összes erdélyi bíróságokon hasonló helyzet uralkodik. Az illetékes körökben akció indult meg, hogy a kettős bírósági rendszert szüntessék meg és a törvényszékeken is egyes bírói rendszert vezessenek be. Az akciónál az Univerzális már be is számolt. A lap értesülése szerint most dolgoznak a törvényjavaslaton, amelyet megszavazás végett az őszi parlamenti üléshez elé terjesztenék. Az illetékes körök belátták, hogy a törvényszéki restanciák feldolgozásának és a gyors igazságszolgáltatás bevezetésének csak ez az egyetlen módja van.

Az aradi törvényszéken különösen a büntetőtanácsnál halmozódott fel nagy restancia. Körülbelül kétezerötszáz ügy vár elintézésre. Vannak ügyek, amelyek még 1920-ban kerültek a büntető tanácshoz, de mivel nem folyos ügyek, még a mai napig sem lettek tárgyalva. Mivel a kisebb természetű bűnügyek három év alatt elévülnek, Kovács József ítélőtáblai bíró főtárgyalási

szágnak. Két hét óta több exotikus vendégünk van. A Dunapalotában lakik Carman of Caprtala indiai herceg, aki európai körútjában Budapestet is utba ejtette. A másik exotikus vendégünk Patwardhan indiai teozófus, aki a bécsi teozófiai kongresszusról látogatott hozzánk feleségével együtt. A japánok érdeklődése Magyarország iránt szintén állandóan nő. Legutóbb egy tokiói fülorvos járt itt, aki elragadtatva nyilatkozott a Szent János-kórház fülosztályának európai nivójáról. Mi természetesen valamennyi külföldi idegenforgalmi irodával fentartjuk az összeköttetést s minden alkalmat megragadunk, hogy Magyarországot a külfölddel végre megismertessük. Most van sajtó alatt a legújabb prospektusunk Budapestről, ez 11 nyelven készül s a világ valamennyi államába szétküldjük.

elnök nyári szabadságidejét arra használta fel, hogy a felhalmozott restanciának ezt a részét feldolgozta.

Kovács táblabíró, aki Bittó József táblabíró áthelyezése óta elnöke a büntetőtanácsnak, igyekszik a felhalmozott restanciát feldolgozni. Az aradi büntetőtörvény széknek az utóbbi időben olyan súlyos természetű és nagyszabású bűnügyekben kellett ítéletet hozni, hogy egy-két ügynél többet nem tudnak egy napon letárgyalni. A legutóbbi főtárgyalási napra Farcas György merénylő rendőr és Damninger József erőszakos merénylő bűnügye volt kitűzve és a két többszörös elhalasztott ügyet reggel kilenc órától az ebédidő megszakításával este fél kilenc óráig tárgyalta a főtárgyalási tanács. A büntetőtörvényszék hétenként háromszor tart főtárgyalást, de ha minden tárgyalási napon hat ügyben is tudnának ítéletet hozni, a restancia feldolgozása legalább három évet venne igénybe. Az egytagu bíróságok bevezetésével a bűnügyeket több bírónak osztanának szét és így rövid egy év alatt sikerülne a régi igazságszolgáltatás gyors menetét visszaállítani.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma beszélgetést folytatott Kovács József ítélőtáblai bíró főtárgyalási elnökkel, aki a következőket mondotta:

— Körülbelül egy éve, hogy én vagyok a büntetőtanács elnöke és azóta igyekeztem oda irányulni, hogy a háboru után zavaros idők alatt összegyűlt restanciát feldolgozzam. Az ügyek felhalmozódásának oka a bírósági hiányban keresendő. A büntetőtanácsnak voltak kiosztva ezelőtt a contrabanda és vámcsempészési ügyek is, amelyeket a kettős tanácsok bevezetése óta vettek el a büntetőtörvényszék hatásköréből és egy külön tanácsnak osztották ki. Az egyes bírói rendszer szerintem kétségkívül megoldás lenne az igazságügyi probléma elintézésére.

BUDAPESTI LEVEL

Művészek — vakáción.

Már szállingóznak haza a nyaralásból a bohémek. S ia mást nem is, de magukkal hozzák Budapestre egy pár nyaralást — tréfát.

Ivanyt-Grünwald Béla szemesen nyaralt, ahol meglátogatta a szomszédos Fonyódon nyaraló Lányi Dezső, a Góliát-féremetű, Békanyakú keményöklű szobrászt. Lányi délután jött s már esteledett amikor kijelentette, hogy hazafelé készül.

— Ugyan, maradj még, — marasztalták Grünwaldék, akik a világ legkedvesebb házigazdái közé tartoznak.

— Nem akarok későre maradni — szólt közbe Lányi — félek egymagam éjnek idején keresztülbandukolni az erdőn...

— Ne tarts semmitől — hangzott a válasz — mi történhet veled?

— Hátha leütöm azt, aki az utamba kerül?...

Ugyancsak a Balaton környékén nyaralt Hermann Lipót festőművész is. Egy költővel töltötte minden idejét, állandóan a vízben lubickoltak. Ruhá, cipő nem volt rajtuk egész idő alatt. Hermann különben is egyetlen pár cipőt vitt magával. Hazautazásának előestéjén Hermann keresi ezt a pár cipőjét, de nem találja sehol.

— Ki látta a cipőmet? Nem látátok a cipőmet? — faggat minden kit kétségbeesve a környezetében.

A cipőről senki sem tud semmit. Végre előkerül a költő, aki így szól:

— Járt itt a napokban egy foprongyos, nyomorult, öreg ember. Panaszkodott, hogy nincs cipője, én bizony neki ajándékoztam a tiedet...

— Szerencsétlen, miért adták neki?

— Mert sajnáltam szegényt!...

— Akkor miért nem adtad oda magadét.

— Olyan nagyon nem sajnáltam...

Egyik népszerű zeneszerző Németországban töltött négy hetet. Elutazni készült, becsomagolt. Kiment a pályaudvarra és kért egy vasuti jegyet az osztrák határig.

— Kétfélmillió márka, — mondta a pénztáros.

A muzsikus gondolkozott egy kicsit és így szólt:

— Egy milliót adok érte.

A pénztáros mérgesen elkergette, de vonatindulás előtt egynegyed órával a muzsikus újból jelentkezett:

— Egymilliókétszázszázötven adok érte...

— Itt nem lehet alkudni, — hangzott a válasz. — Tessék tovább állni...

A zeneszerző eloldalgott, de harmadszor is visszakerült, a vonata már elindulóban volt.

— Utoljára figyelmeztetem, adja ide azt a jegyet egymillióháromszázezerért...

— Örült, — mondta a pénztáros. Közben a vonat kirobogott a pályaudvarról.

— No látja, — mosolygott feléje gunyosan a mi emberünk — most maga is rosszul járt. Nem csinált valami fizetést...

Hogy áll a leu?

Augusztus 21-én fizettek 100 lelért: Aradon:

2.60 svájci frankot,
8.33 francia frankot
17.24 szokolt.
8.000 külföldi magyar koronát,
11.000 tényleges magyar koronát,
14.000 belföldi magyar koronát,
32.500 osztrák koronát,
1.530.000 német márkát

Zürichben 2.50 frankot
Parisban 8.— frankot
Budapestben 8650—9350 kor.-t
Bécsben 32.000 osztrák koronát

A magyar kölcsön.

(Bethlen találkozása Benessel. — Kísántant konferencia Marienbadban.)

Budapestről táviratozzák: A vasárnapi lapok William Goodenak a népszövetség pénzügyi szakértőjének és az osztrák reparációs bizottság volt elnökének hosszabb előbeszélését közlik, amely azt fejegetti, hogy a magyar kölcsön elintézése rövid hetek alatt lehetetlen. A kölcsön feltételei között szerepel az is, hogy meg kell szervezni a népszövetségi főmegbízott hatáskörét is, ennek pedig meg kell előznie a kölcsön folyósítását. A kölcsön megadását lehetségesnek tartja, de nélkülözhetetlennek mondja az ellenőrzést. Goode fejegetése ugyan magánvélemény, de nem lehetetlen, hogy gróf Bethlen István miniszterelnök majd ezekhez hasonló kijelentéseket hall Genfben is. A magyar miniszterelnök különben szombat óta szabad ságon van és az a terve, hogy a külföldi kölcsön ügyében a legközelebbi hetekben, röviddel a népszövetség genfi ülésének után tárgyalni fog Benes csehszlovák külügyminiszterrel. A népszövetség Genfben, szeptember harmadikán kezdődő negyedik ülészakát Bethlen fel fogja használni alkalmul arra, hogy Benessel a találkozás helyét és idejét véglegesen megállapítsa.

Bécsből táviratozzák: A sinai kísántant-konferencia folytatásaképen augusztus végén a kísántant miniszterelnökei Marienbadban jönnek össze. A tanácskozások közép pontja ismét a magyar kérdés lesz, de most már nem csak a kölcsön ügye, hanem az egész jóvátétel problémája.

Párisból táviratozzák: A Marsailles-ban megjelenő *Le Radikal* közli de Monzié szenátor levelét a

magyar kérdéssel. Monzié szembe száll azzal a felfogással, mintha Magyarország a béke akadályá lenne. Kétségtelen, hogy Magyarország nehezen nyugszik bele sorába, de iparkodik önerejéből tal-

ráállni. Sajnálja, hogy Magyarországról fantasztikus legendákat terjesztenek. Azt óhajtja, hogy Magyarország és Csehország vezetőemberei közeledjenek egymáshoz.

A nemzeti bank szabadalma.

— Törvény az ipari hitelről. — A pénzügyminiszter szemlelton.

Bucurestiből táviratozzák: A Banca Nationala folytatja tárgyalásait a Kormányval az ipari hitelről szóló törvényjavaslat, valamint az ipari hitelszövetkezetek ügyében, amely intézmény az eddigi tervek szerint december hó 1-én kezd meg működését. Ugyan csak tárgyalások folynak még a Kormányval a Banca Nationala privilégiumának meghosszabbítása miatt is. A tárgyalások befejezéséhez közelednek. A törvényjavaslatok összefüggésben állanak a belföldi államadósságok rendezésének kérdésével és ezeket közvetlenül a parlament megnyitása

után a Ház elé fogják terjeszteni.

Bucurestiből táviratozzák: Bratianu Vintilla pénzügyminiszter szeptember hó 1-én érkezik vissza a fővárosba. Megérkezése után több napig tartó inspicáló körutat tesz Bessarabiába. A pénzügyminiszter szeptember hó 10-én veszi át a pénzügyminisztérium vezetését.

„Emberbaráti Egyesület”

(Mivel vádolják Stromfeldet?)

Budapestről táviratozzák: A tavasszal előzetes letartóztatásba helyezte a rendőrség Stromfeld Aurél volt vezérkari ezredest, a proletárdiktatura volt vezérkari főnökét az állami és társadalmi rend védelméről szóló törvénybe ütköző bűncselekmények címén. Az ügyészség vádirata szerint „Emberbaráti Egyesület” címen titkos kommunista társaság létesült, amely állandóan összeköttetésben állott a bécsi kommunistákkal, sőt a moszkvai harmadik internacionale vezetőivel is. Tizenegyet artoztattak le az egyesület tagjai közül, akik közül Csepka János asztalosmester terhelően vallott Stromfeld ellen. Csepka kifogásolta ugyan a rendőrségi jegyzőkönyv részleteit vallomásától, de a vádhatóság minden részletet igaznak fogad el, mert a többi terhelte vallomása is támogatja. Az ügyészség szerint Stromfeldet a bosszúállás érzése vezette akkor, amikor a kommunista exponensekkel tárgyalta. Azért akart bosszút állani, mert felségárulás miatt a katonai bíróság 2 évi és 9 hónapi súlyos börtönre ítélte. A vádtanács 31-én tárgyalja a vádirat elleni kifogásokat.

Sport.

Vízisport.

(Magyar-német mérkőzések.)

Budapestről táviratozzák: A Budapest és Magdeburg válogatott uszó- és vízipóló mérkőzéseinek második napján a németek nem indultak az egyéni számokban. Az eredmények a következők: a városok közötti négyszeres 66 méteres vegyes stafétában első Magdeburg csapata 3 p. 2.6 mp. alatt, második Budapest 3 p. 3.2 mp. alatt. Az 50 méteres másod-

osztályú uszásban első Czele (HL kerület) 30.4 mp. A vízipóló mérkőzés Budapest másodosztályú csapata és Eger város között 2:1 arányban Budapest győzelmével végződött. A száz méteres háfuszásban első Bartha (Nac) 1 p. 2.20 mp. A százméteres hölgyemell uszásban első Molnár Ella (Baja) 1 p. 35 mp., második Fest Fr. iska (Nac) 1 p. 45 mp., harmadik Krecsányi Aranka (Kassa) 1 p. 51.4 mp. A száz méteres gyorsuszásban első Gáborffy (Nac) 1 p. 4.6 mp. A városok közötti négyszeres száz méteres gyorsuszó stafétában első Budapest csapata 4 p. 20.14 mp. Az ötszáz méteres uszásban első Bitskey (Eger) 7 p. 02 mp. Magyarország és Németország válogatott vízipóló mérkőzésében Magyarország 4:1 arányban győzött. A mérkőzést a budapesti német követ és előkelő közönség nézte végig.

Személyi változások

egy aradi takarékpénztárnál.

(A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank aradi fiójának ideiglenes főnöke és új helyettes főnöke.)

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank aradi fiókjának ügyfelei tegnap körlevelet kaptak, amelyben a bank fiókjának vezetőjének beállott ideiglenes személyi változásokról értesíti őket. Az Aradi Közlöny munkatársa felkereste a bank egyik vezetőjét, aki kijelentette, hogy a változások csak ideiglenes jellegűek. Hargittay Bertalan, az aradi fiók igazgatója a Semmeringre utazott üdülési szabadságra és távolléte tartamára Adler Jakab, a bank szombi fiókjának eddigi igazgatója látja el a helyettesítést. Hargittay igazgató szeptember közepén szabadságáról vissza fog térni és akkor ismét elfoglalja állását. Miután most készül távozni a bank kötelékéből Ritók Lajos, az aradi intézet eddigi helyettes igazgatója és már szabadságra is utazott, azért a helyettes főnöki teendők ellátására Lázár Déneset helyez-

ték Aradra, aki eddig ugyancsak a szebeni intézetnél működött cégvezetői jogosultsággal felruházott helyettes igazgatói állásban. Ritók Lajos minden valószínűség szerint a közeljövőben válik meg a banktól, mert egy cluji (kolozsvári) pénzintézet igazgatója lesz.

Bethlen a korona zuhanásáról

(Nem tud meggyezni a jövőteli bizottság.)

Londonból táviratozzák: A Times közli gróf Bethlen István magyar miniszterelnök nyilatkozatát a korona zuhanásáról. Bethlen azt mondja nyilatkozatában, hogy az árszuhanás kizökkent a mértékből a nemzet életét, ami kritikussá válhatik. A kormány képtelen helyreállítani a közbizalmat, mert a jelen pillanatban nincs kilátás arra, hogy a szövetségeseknek a jövőteli bizottságban helyet foglaló képviselői meggyezzenek egymással. Mindaddig, amíg Magyarországnak nem engedik meg, hogy megnyerje a népszövetség pénzügyi bizottságának támogatását, az ország pénzügyi és közgazdasági helyzete valószínűleg mindinkább rosszabbodni fog. A kormány szívesen folytatja erőfeszítéseit, hogy a nehézségekkel a magaa erejével birkózhassék meg. Egyik legfontosabb intézkedése az volt, hogy eltörölte a lisztilletéket, ami a kinéstartak nagy jövedelmét biztosította. A kormány azonban belátta, hogy az illeték megakasztja a termelés növekedését és kiélezi a nehézségeket a szomszédokkal és ezért megszüntette.

Elhunyt aradi művész.

(Egy fiatal szobrász tragédiája.)

Taugner József, a nagyrahatott, sok reményre jogosító fiatal szobrász halála borította mély gyászba családját, barátait és azokat, akik felismerve nagy tehetségét, szép jövőt jósoltak neki. Az aradi fa- és fémpariskolában mint szobrász-növendék kezdte pályáját, magasán kiemelkedve az átlag felett. Május tavaly Zala György mester iskolájába vettette fel magát. Zala felismerve a szépen megnyilatkozó tehetséget, magához vette és műtermében foglalkoztatta, ahol a legkényesebb feladatokat oldotta meg művészeti ihlettel és nagy ráteremtéssel.

A lázas, önmagát nem kiméltő munka derékban törte meg magasán ívelő művész pályáját, súlyos betegség: szervi szivbaj támadta meg, amely ellen a klinika tanárai sem tudtak segítséget nyújtani. Hosszu, kínos szenvedés után, szerettei körében, szülőhelyén Aradon, ahova visszakivándozott, lejezte be 22-ik évében fiatal életét. Temetése csütörtök délután lesz a Str. Alexandrescu (Bercsényi Miklós-u.) 30. házból. Az elhunyt művészben Taugner János műasztalos fiát gyászolja, akit kártársai és baráti tömegesen kerestek fel, hogy igaz részvétüknek kifejezést adjanak.

Kormányellenes volt postavezérigazgató. Bucurestiből jelentik: A posta és távirdai vezérigazgató-ság ma kezdte meg tárgyalni Pitulescu volt posta- és távirdai vezérigazgató fogelimi ügyét, akit azzal vádolnak, hogy a parasztpárt egyik gyűlésén hevesen tüntetett a kormány ellen.

HIREK.

Általános sztrájk Görögországban.

(Új koalíciós kormány alakul.)

Athénből táviratozzák: A munkásvezérek deklarálták az általános sztrájkot, amelyhez a vasutasok is bejelentették csatlakozásukat. A lakosok követelik, hogy a kormány drákói intézkedéseket sejtessen életbe a sztrájkolók ellen. Rendzavarás eddig még nem történt.

Athénből táviratozzák: Znaimis és a pártvezérek között folyó tárgyalások sikerrel kecsegtetnek. Valószínűleg koalíciós kormány fog alakulni, amelybe a liberálisok is be lépnek.

Amerika hadihajókat szerel le. Washingtonból jelentik: Az amerikai kormány elrendelte, hogy húszonhatsz és tizenkilenc kisebb hadihajó a washingtoni egyezmény értelmében leszereljenek.

Tárgyalják az orvosok adóját. A II. speciális adókövető-bizottság holnap, szerdán délelőtt kezd meg működését az I. emelet 20. számú helyiségében. A holnapi napon a névsor szerint első frusz orvosnak, A-tól C-ig tárgyalják le az adóját. Az orvosok adótárgyalásai négy napon keresztül fognak tartani és azután a jogászok és az állatorvosok adójának megállapítására kerül a sor. A bizottságban Cosma orvos távolléte miatt dr. Tisch Mór fogja az orvosokat és Pocioianu János első kerületi előjáró városi képviselői. Pocioianu előjáró akadémizációjának eseten Popa Constantin városi tanácsost hívják be pótlagnak.

Új katonai amnesztia. Bucurestiből táviratozzák: A Viitorul mai száma megemlékszik arról, hogy a kormány katonai amnesztiát adott ki, amelynek alapján nagyon sok katonai büntetését elengedik.

A német elnök és a szovjet elnök Berlinből táviratozzák: Ebert birodalmi elnök fogadta Németország moszkvai követét. Amelghint és a szovjet-kormány berlini ügyvivőjét, Kresztinszkijt, aki átnyújtotta akreditáló iratát. Ebert elnök annak a reményének adott kifejezést, hogy a két állam között fennálló barátságos viszonyt továbbra is sikerülni fog megőrizni.

Benes Rómába megy. Prágából táviratozzák: A Tribuna közli, hogy Benes csehszlovák külügyminiszter augusztus 24-én Rómába utazik, ahol másnap, tanácskozik Mussolini olasz miniszterelnökkel. A találkozásnak egyelőre nincsen megállapított programja, de bizonyos, hogy azon főként Magyarországot és Bulgáriát illető kérdéseket tárgyalnak.

Eljegyzés. Dr. Frigyer László (Budapest), Schultz Kató (Lipova) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Románia kiadott egy bolgár gyilkost. Bucurestiből jelentik: A bolgár kormány interveniált a román kormánytól, hogy Lubenoff Józsefet, Petokoff bolgár újságíró gyilkosát, akit a csehszlovák hatóságok Bulgária részére való kiszolgáltatás végett a román hatóságoknak átadtak, boesássák a bolgár igazságszolgáltatás rendbeállítására. Lubenoff József kiadatása tegnap megtörtént.

Kollin Jenő fogászati műtermét Piata Avram Iancu 11 (Szabadság-tér 11) alatt megnyitotta.

Berlinben kedvezőtlen a helyzet

- A franciák megszigorították a forgalmi zárlat. Tovább tart az ellenállás. Egy dollár hetemillió márka.

Berlinből táviratozzák: A bányamunkások szövetségkörzeti értekezletén elhatározták, hogy a Ruhr-megszállás ellen továbbra is minden ellenállást fejtenek ki. Egy idejüleg ünnepélyesen tiltakoztak a Ruhr-vidék elszakítása és a forgalom elzárása ellen.

Berlinből táviratozzák: A Vorwärts szerint a Ruhrvidéki forgalmi zárlat a megszálló francia hatóságok jelentékenyen megszorították és nemcsak az utcákat és az utakat, hanem a réteket és gabona földeket is tüskésdróttal zárták el. A Ruhr-vidékre napról-napra igyekvő nagy tömegeket súlyosan bántalmazzák és visszakergetik. A Kölnische Volkszeitung arról értesül, hogy a Ruhr-vidéken kommunista munkásszázadok elűzték a Monnemann-féle csömvérek hűkínai telepéről a tisztviselőket és az

igazgató háza előtt akasztófát állítottak fel és a lakását feldúlták. A kommunisták zavargás közben vadászcsapatokkal ütköztek össze. Az összeliiközés során egy vadászkatona és a kommunisták vezetője meghalt. A vállalat igazgatója épületét a kommunisták megezállották. A düsseldorfi német kormányzósági elnöknek azt a kérését, hogy Hückingham ismét alkalmazhasson rendőrséget, a megszálló hatóságok elutasították.

Berlinből táviratozzák: A helyzet a legutóbbi órákban ismét kedvezőtlenre fordult. A kormány tegnap este megvitatta azokat a szükségrendeleteket, amelyekkel életbelépteti az új pénzügyi törvényeket. A márka árszuhanása fjesztő méretű. Egy dollár a newyorki tőrsdezárlaton 7 millió márkás ár folyamának felelt meg.

Az ottlaci ügy szereplői az ügyészségen. Az ottlaci csempészi ügy szereplőit a vádtanács által történt szabadonbocsátásuk után ismét előállították a rendőrségen, ahol a negyednap óta folyó újabb kihallgatásokat és jegyzőkönyvfelvételeket ma fejezték be és az ügy négy szereplőjét átadták az ügyészségnek. Pausesti vezetőügyész távolléte miatt csak holnap történik döntés.

Hol működnek az adóbizottságok? Az aradi adókövető-bizottságok holnap, szerdán a következő utcákban folytatják munkájukat: az I. Ségában, a II. visszamaradt tételeket dolgoz fel, a IV. a Bulevardul Regina Maria-n (Andrássy-téren), a VI. a Stroescu (Teleki) utcában, a VII. a Porumbaru (Knezić Károly) utcában, a VIII. a Fabricii (Cyár) utcában, a IX. a Capitan Ignat (Kapa) utcában és ennek befejezése után a Dorobantilor (Úrbán Iván) utcában.

Halálozás. Fried Márkus vasárnap délután 5 órakor 72 éves korában hosszu szenvedés után meghalt. A temetés szerdán délután 5 órakor lesz a Str. Moise Nicoara (Petofi-utca) I. szám alól. Az elhunytat kiterjedt rokonság gyászolja.

Adakozás. Tremi Irénke a radnai templom és kolostor javára 100 lejt gyűjtött. Az összeget, amelyet lapunkhoz küldött a gyűjtő, rendelkezési helyére juttattuk.

Házvétel. A multkoriban megírtuk, hogy a Strada Horiaiban (Széchenyi-utcában) levő volt Domonkos-féle házat, amely az Aradi és Csanádi Gazdasági Takarékpénztár tulajdona, megvásárolták. Az adás-vétel azonban az utolsó pillanatban megheiusult. Most arról értesülünk, hogy új vevő akadt a házra, aki meg is vásárolta. A vevő Adler Jakab, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank nagvszebeni, jelenleg aradi fiókjának ideiglenes főnöke, aki egymillió 750 ezer lei vételárért lett a ház tulajdonosa.

Ülő foglalkozással bíró egyének könnyen elkerülik a sok ütés kellemetlen következményeit, ha időnkint egy-néhány napon át a Koryoll az ideális, jöszü csokoládé készítő edik.

Fogságban az ir köztársasági vezér. Dublinból táviratozzák: De Valerát, az ir köztársasági mozgalom vezérét, akit egy választói gyűlésen letartóztattak, a dublini városi fogházba szállították. Valera tizenkét éves Vivian nevű fia egy gyűlésen, amelyet a szabad ég alatt tartottak, felolvasta atyja beszédét, amelyben szembeszáll az angol kormánnyal, teljes szabadságot és függetlenséget követel Irországnak. Cosgrave elnök is beszélt Ennisben, a köztársaságiak főfészeben, ahol Valerát elfogták, az elnök akadémizálisan mondhatta el beszédét.

Gázolt az attasé autója. Bucurestiből jelentik: A constanzai francia haditengerészei attasé a Constanza megyei Lipitza községben autójával összeütközött egy szekérral, amelynek utasa súlyosan megsebesült. A rendőrség az attasét és sofőrjét letartóztatta. Az attasét csak a constanzai prefekus közbelepése után helyezték szabadlábra.

Balla Aladár nyilatkozik. Budapestből táviratozzák: Az elmúlt hetek politikai érdekessége volt és szelében beszéd tárgyat képezte az az állítólagos tárgyalás, amelyet Balla Aladár 48-as képviselő folytatott volna Milofevics budapesti jugoszláv követtel, hogy Gömbös Gyula kormányrajutását evgengesse. Balla ma a budapesti Reggel c. lapban nyilatkozik és kijelenti, hogy Gömbösöt nem kérte fel arra, hogy tárgyaljon a jugoszláv követtel, de fia felkérte volna, akkor visszautasította volna a kérés feljesítését. De nem is tárgyalat Milofevics követtel sem Gömbös kormányrajutásáról, sem más politikai akcióról. Különben amennyi sulva lehet a szavának külpolitikai kérdésekben, soha semmi esetre sem használná fel Gömbös vagy más reakciós politikus kormányrajutása érdekében.

Öngyilkos öregasszony. Ma délután hat órakor telefonon jelenítették a rendőrségnek, hogy özvegy Varga Györgyné nevű öregasszony a Pache Protopopescu (Bethlen) utca 17. szám alatt levő lakásán felakasztotta magát. Minirettét észrevették, már meghalt. A nének okát eddig nem tudják.

— **Az Astra közgyűlése.** Az Astra erdélyi román közművelődési egyesület szeptember havában Timisoarán (Temesvároton) közgyűlést tart, amelyre máris nagy előkészületeket tesznek. A közgyűlésen választás után fogják a Barsan A. halálával megüresedett elnöki állást betölteni, amelyre két jelölt van: Braniste Valér és Goldis László. Az Astra közgyűlésén Maniu Gyula is részt fog venni.

— **Mennyibe kerülnek egy év alatt a vasúti katasztrófák.** Bucurestiből táviratozzák: A román államvasutak igazgatósága ma érdekes jelentést adott ki. A jelentés szerint a romániai államvasutakat az 1922. szeptember 1-je óta történt vasúti szerencsétlenségeknél összetört mozdonyokban és vasúti kocsikban összesen ötszázhuszmillió lei kár érte. Ez a hivatalos megállapítás. Szakértők véleménye szerint azonban ez az összeg nem fedli a tényleges károsodást, mert annak összege meghaladja a kétmilliárd leit.

— **Miért nem zongorázott Csányi karmester?** Csányi Mátvás, a színház karmestere ma délután Bentjárt szerkesztőségünkben és annak a közlésére kért fel, hogy a műszaki személynél vasárnapi előadásán Sarkadi Aladárt teljesen ingyen akarta zongorán kísérni. Az előadás rendezője azonban tévedésből korábban felhívta a függőnyt a „Náni” kezdesére és így a kabaré időpontját ki kellett tolni. Csányi Mátvást azonban este 10 óráig szerződése a Központinhoz köti és ezért volt kénytelen a színházról távozni és a közreműködésről lemondani.

— **Egy négyszobás ház ára hat és fél vagon buza.** Budapestről jelentik: Dombóvárton most cserélt az adást egy négyszobás és mellékhelyiségekkel ellátott ház hat és fél vagon buzáért. A szerződés úgy szól, hogy az átvételnél azonnal lefizetendő egy vagon buza és további huszonkét évig minden évben egynegyed vagon.

— **Gyermekkocsik, székek, nyugágyak, tenniszverők, futballok, utazó készletek, kofferok** nagy választékban Hegedűs cégnél.

— **Községi választás halottakkal és sebesültekkel.** Belgrádból táviratozzák: Mitrovicában a tegnapi községi választáson véres összeütközésre került a sor a nacionalisták és a muzulmánok között. A kétórás harcban hét nacionalista meghalt és huszonöt megsebesült, a muzulmánok közül pedig öten haltak meg. Belgrádban a községi választásokon a radikálisok 38, a polgári blokk 11, a kommunisták 3, a szociáldemokraták 1 mandátumot kaptak. A vidékről érkező hírek a radikálisok győzelmét jelentik.

— **Botrány a Városi terraszán.** Tegnap este épületes botrányok voltak szemtanúi azok, akik a Városi kávéház terraszán tartózkodtak. Egy jól öltözött férfi, aki egymásután négy üveg bort ivott meg, a körülötte levő asztaloknál helyet foglaló társaságok hölgytagjait molesztálta és megjegyzéseket tett rájuk. Egy Reinhardt nevű pincért bízták meg azzal, hogy távolítsa el az ittas embert a kávéházból, aki azonban a pincért úgy fejbévágta botjával, hogy a bot eltört és a pincér vérezni kezdett. Nagy tömeg gyűlt össze, előkerültek a rendőrök is, akiknek azt mondta, hogy brassói földbírtokos. A rendőrök bekisérték az állítólagos földbírtokost a rendőrségre.

Uj rend az amerikai utlevelekkel

— Október elsejétől a megyei prefektúra adja ki: Nem kell Bucurestbe utazni. —

Azoknak, akik boldogulásukat Amerikában akarják megtalálni, október elsejétől kezdve nem lesz oly fáradtságos és költséges az Amerikába szóló utlevél megszerzése, mint ahogy eddig volt. Mind- ezidél az Amerikába szóló utleveleket a belügyminisztérium adta ki, ahová mindenkinél személyesen kellett elmenni utleveléért. Na pont ez érdekelte a keresetkérőket az ország minden részéből a belügyminisztérium illetékes ügyosztályát, amely nem győzte a munkát. Így azután megtörtént, hogy sokan hetekig is vártak Bucurestben, amíg megkapták utlevelüket. A belügyminisztériumban felhalmozódott az utlevél iránt benyújtott kérel-

mek, amelyeket csak egy lehető elintézni, hogy a minisztérium az amerikai utlevelek kiállítását és kiszolgáltatását a sziguranca vezérfelügyelőség hatáskörébe utalta. A vezérfelügyelőségen csak délelőtt 11 órától déli egy óráig állnak a felek rendelkezésére, a hivatalos idő többi része alatt pedig elintézik a felhalmozott restanciát. Ezzel a munkával október elsejéig készült el a vezérfelügyelőség. Október elsejétől kezdve a belügyminisztérium az amerikai utlevelek ügyét a megyei prefekturák hatáskörébe utalta. Az aradi és aradmegyei kivándorlók kérvényeiket a megyei prefektúrához nyújtják be, a hol rövid idő alatt megkapják a költségmentes elintézt.

— **Castiglioni az olasz miniszterelnök.** Rómából jelentik, hogy az olasz lapok szerint Castiglioni, a kitűnő pénzügyi szaktekinetly, akit Mussolini sürgönyileg kérétt Rómába, szerdán és csütörtökön az olasz fővárosban tartózkodott. Castiglioni hosszasan tanácskozott Contarini szenátorral, a külügyminisztérium államtitkárával, Russo báróval, a kabinetiroda főnökével és Brancherivel, a külügyminisztérium közep-európai osztályának politikai főnökével. Azonkívül Castiglioni Mussolini miniszterelnök hosszasan magánkihallgatáson is fogadta.

— **Betiltották a pozsonyi bika- viadalokat.** Pozsonyból jelentik, hogy a pozsonyi zsupán ma betiltotta a tervbevett bikaviadalokat. A rendező a betiltás ellen a prágai belügyminisztériumhoz felebbezett, de valószínűleg ez sem enged meg a bikaviadalok megtartását. Pozsonyban ezzel szemben tovább is hirdetik a viadalokat és az építkezési munkálatokat már majdnem befejezték. Ma 130 munkanélkülit vett fel az impresszário, akiket az arénában ellenőrző közegként akar alkalmazni. A zsupáni hivatal felett repülőgépjelent meg, amely röpcédulákat szórt le, hogy a betiltó végzést hatálytalansítsák.

— **Meghalt örömeiben, mert lakást kapott.** Bécsből jelentik: Sessler Rudolf mérnök, a délvias utépitési főtanácsosa három esztendővel ezelőtt kérvényt adott be a lakáshivatalhoz, hogy utaljanak ki neki megfelelő lakást. Azóta állandó izgalomban volt és az utóbbi időben már teljes apáthiával várta a lakáshivatal végzését, mert már lemondott a reménységről. Csütörtökön délelben, amikor hazament, azt az értesítést kapta, hogy a lakáshivatal végre kiutalt neki megfelelő lakást. A hír hallatára a szívéhez kapott és összeesett. A mentőket hívták, mire azonban megérkeztek, Sessler már meghalt.

— **Ritka csilaghullás Belgiumban.** Brüsszelből jelentik: Tegnapelőtt éjjel ritka látványban volt részük a Chimay vidék lakóinak. A hulló csillagok nagy sokasága lepte el az égboltozatot s mint óriási tűzijáték gyönyörbődítette a nézőket. Alig volt

vége ennek a látványnak, midőn egy óriási meteor vonult át az égbolton s mint egy magnescum-lámpa vakító fényt árasztott az egész környékre. A meteor mintegy öt percig látható tündöklő fényávot hagyott maga után.

Gömbös és a sajtóiroda

(Affer vidéki lapok cikkeivel miatt.)

Budapestről jelentik: Egy estilap szemrehányást tesz a miniszterelnöki sajtóirodának, hogy a vidéki lapokat olyan cikkekkal árasztja el, amelyek „kiméretlen támadásokat” tartalmaznak Gömbös Gyula és politikai barátai ellen. Dr. Ángyán Béla, a sajtóiroda főnöke a Magyar Távirati Irodában nyilatkozik ebben az ügyben és kijelenti, hogy a kérdéses tudósításnak, amely tényleg a sajtóosztályból került ki, a legnagyobb mértékben helytelenít a hangját.

— **Akkor, — ugymond — amikor egyes sajtóorgánusok durva és bárdolatlan hangját a legmeszebbmenően elitélem, nem türhetem, hogy a sajtóosztályból kikérülő tudósítások ugyanezen hibában szenvedjenek. Éppen ez oknál fogva az illető tisztviselőt szigoruan megdorgáltam.**

Utalva arra, hogy Gömbös Gyulával már személyesen is tárgyalt ebben az ügyben, így folytatja nyilatkozatát Ángyán:

— **Közöltem Gömbös Gyulával azt is, hogy felháborodásom nem tudom megérteni, mert hiszen a hozzá közel álló lapok nap-nap melletti cikkeihez és hangjához képest ez az egy inkriminált sajtótudósítás igazán szelídhangunak mondható és ha a fenti elvet nem vallanám és a kormányzat érdekében állónak tartanám, semmi sem tartana vissza attól, hogy velük szemben ugyanolyan hangnemben védekezsem, mint ahogy ők támadnak.**

Budapest a tél előtt.

(Örörl-örörl drágul a tüzelőanyag.)

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától.) A közönség óvatosabb része még nyáron kívánja be-szerezni a télre szükséges tüzelőszert. A fa- és szénpiacon uralkodó állapot azonban egyszerűen megdöbbentő. Sokan még júniusban befizették összekuporgatott pénzüket a szénre. Szenet ugyan legtöbbször még máig sem kaptak, mert a szénbizottság június közepétől augusztus 1-ig zárta az ország szénkészletét a cséplés céljára, — de legalább megvan az a vígasztalásuk, hogy ma már háromszor akkora árért is alig kapják meg az akkor megrendelt és megfizetett mennyiséget. Már közel három hete feloldották a zárlatot, de sok vállalat még mindig nem kapott szenet a bizottságtól és a megrendelők azon veszedelemben forognak, hogy a vasúti tarifa újabb drágulásával még nagyobb árat kell fizetniük a szénért.

Tüzelőfa tekintetében megállapítható, hogy a fa rendkívül drága, noha bőségesen áll mostanában rendelkezésre. A spekuláció itt közvetlenül a termelőktől indul ki, mert a fatözsde, a Lloyd-csarnokban 900.000—1.000.000 koronán alul nem is kötnek fizetést hasábfavagontételekben. A fa ár-megállapító bizottsága a fogyasztókkal való forgalomban 1.360.900 koronában, tehát métermázsánként 13.600 koronában állapította meg a felvágott, pincébe leszállított tűzifa árát. A fakeskedők azonban ezt az árat is keveslik és azt igyekeznek kimutatni, hogy ha a bizottság által megszabott áron hoznák forgalomba az árujukat, vagononként körülbelül 400.000 koronát fizetnének rá.

A fa 900.000 vagy egymillió koronás vagonárhoz — mondják a kereskedők — még súlyos költségeket kell hozzászámítani. Egy vagon fa szállítása átlag 180.000—200.000 koronába kerül. A termelőnek háromszázalék forgalmi adó jár, a szállítás alatt ugyanennyit kell számítani elköltetésre. A hasábfavágása 10.000 kilogrammonként 230.000 korona, hivatalos megállapítás szerint. Vagononként 1800 korona a rakodáshoz való tolatás, ehhez járul a kirakási díj, a sarangolási hasábfavágási költség, az újabb 4 százalékos mankó, ami főleg a vágatásnál jelentkezik, mint fűrészpor. Ilyen kalkuláció alapján 1.574.000 koronába kerül egy vagon fa. A hatóság 10 százalék kereskedői hasznot engedélyezett. Ezzel a 157.000 koronával együtt 1.731.000 koronás áron adhatnák a fát, míg a bizottság hivatalosan 1.360.000 koronás irányarat szabott meg. A fakeskedők nem bírák ezt a 400.000 koronás differen-

A márka katasztrófális pályája két év alatt.

— Tizezred alá süllyedt ma Zürichben a márka. —

A rubelon kívül egy valuta sem futott be olyan megdöbbentően szomorú pályát, mint a német márka az utóbbi két esztendő alatt. A katasztrófális zuhanás vagyontokat emésztett fel és megbénította egy hatalmas nép minden energiáját. A versaillesi békekötés után a német márka a külföldi pénzügyi piacokon a nagy megpróbáltatások és óriási veszteségek ellenére is meglehetősen szilárdan állott és értékében csak 1920. első felében állott be nagyobb zökkenés. Az általános vélemény azonban az volt, hogy a német márka a reá mért csapást fővidesen kiheveri és eléri azt az értéket, amelyet képvisel. A belső politikai zavarok, továbbá a franciák követelései azonban hamarosan megingatták a márka árfolyamát. Megindult a bomlási procesz szusz, amelynek eredményeképpen 1921. augusztusában már 7.50-re esett vissza a márka, vagyis 100 márkaért már csak 7 frank 55 centimeot adtak Zürichben. Ezután az értéke fokozatosan romlott és a következő év augusztus elején 100 márka már csak 62 centimeot ért.

A német márka első nagy és komoly megrázkódtatása múlt év augusztus 17-én következett be, amikor elérte a 0.29-es nivót. Ekkor törött ki a berlini piacon első ízben a vásárlási pánik, amikor mindenki meg akart szabadulni a német márkától és helyette dollárt, vagy angol fontot vásárolni. E hirtelen áruzuhanás után néhány napig emelkedett a német márka és egészen 0.35-ig javult, de a további értéksökkenést már nem lehetett megakadályozni, már csak azért sem, mert akkoriban a német kormány sem igen akarta a márka olcsóbodásának útját állani. Az a körülmény, hogy október 10-e körül 0.20 és félre esett vissza Zürichben a márkajegyzés, nagy izgalmat okozott elsősorban Franciaországban, mert a márka zuhanása miatt nyilvánvaló lett, hogy Németország nem tehet eleget jóvátételi kötelezettségeinek. A francia lapok annak idején hangsúlyozták azt, hogy a jóvátételi bizottságnak sürgősen foglalkoznia kell a kérdéssel és meg kell vizsgálni a zuhanás okait, amelyek a francia pénzügyi körök véleménye szerint Németországban kerekednek. A német kormány, hogy a devizapiacra megnyilvánuló kilengéseket csökkentse, devizarendeleletet adott ki, azonban ez már teljesen elkésztet intézkedés volt, a márka fokról-fokra rosszabbodott és ez év augusztus 8-án elérte ezelőtti legmélyebb árfolyamát a 0.0001-et, ami azt jelelt, hogy százezer márka egy centimeot ért. De ismét emelkedésnek indult és mélypontjának több mint kétszeresét is elérte, azután süllyedni kezdett és a mai dátum, augusztus 21 egy újabb nullát ragasztott a márka elé, úgy, hogy az első értéket jelző szám százezredrészek helyén van. Száz márka 80 százezredrészt frankot, 1 centimeos 12.500 márkát ér.

A márka eleinte fokozatos, később azután rohamos értékelenedése következtében a berlini devizapiac szédületes mértékben emelkedett a külföldi ki-

fizetések árfolyama. A legszembevetőbb áreltolódás természetesen mindig a dollárnál történt, ami annál is inkább érthető, mert a márkától való szabadulás napjában mindig a dollár állott a kereslet előterében. Németországban az egyre rosszabbodó márkát mindenki dollárba akarta fektetni és a dollár utáni hajsza eredményezte azokat a nagy kilengéseket, amelyek csökkentésére hiába készült a német devizarendelelet. A márka értéktelenedésének hű tükrét a berlini devizapiac dollárjegyzése adja. 1921. augusztusában 1 dollár még 72 márkát ért, ez év augusztus 8-án azonban hivatalosan 4.860.000 márkával jegyezték a dollárt, a zug forgalomban azonban 6 milliót is adtak 1 dollárért.

A márka zuhanását és ezzel kapcsolatban a dollár karrierjét a berlini devizapiac az alábbi táblázat tünteti fel:

Zürich: Berlin:	
1921. aug. 1. Berlin 7.50	Newyork 72
1922. júl. 1.	1.43 517
1922. aug. 8.	0.62 870
1922. aug. 17.	0.29 1800
1922. okt. 1.	0.31 1815
1922. nov. 1.	0.11% 4937
1923. jan. 1.	0.01% 7260
1923. febr. 1.	0.01% 37250
1923. ápr. 1.	0.0257 20100
1923. máj. 1.	0.0178 31700
1923. jun. 1.	0.0071 55375
1923. júl. 1.	0.0032 160000
1923. aug. 1.	0.0005 1100000
1923. aug. 8.	0.0001 4860000
1923. aug. 21.	0.000080 5500000

Közgazdaság.

Tovább zuhan a márka.

A német márka mai zürichi jegyzése egy nullával hátrább íródott, összesen már 5 értéknélküli számjegy áll az első értéket jelentő szám előtt. Már a tegnapi berlini árfolyamok előrevetették a mai márkakatasztrófa árnyékát. Ma már öt és fél millió a dollár, 25 millió az angol font ára Berlinben. A zürichi zárlatnál a márka és a francia frank is emelkedett. A leu tovább javult, és emelkedésének iránya épp oly határozott mint néhány napelőtti esése volt.

Aradi valutaárak. (Augusztus 21.) Francia frank 12, svájci frank 38.50, dollár 216, dinár 2.15, szokol 5.80, márka 0.0001, lira 9.40, angol font 970, magyar korona 0.0090, osztrák korona 0.0034. — **Kifizetések:** Budapest belföldi 140, külföldi 80, Bécs 325, Berlin 0.000065, Prága 6.30, Zürich 39, Milano 9.40, London 995, Páris 12.20, Newyork 216, Belgrád 2.30.

Temesvári valutaárak. (Augusztus 21.) Berlin 0.000075, Newyork 220, dollár 222, London 1000, angol font 1000, Páris 12.50, francia frank 13, Zürich 39.25, svájci frank 38.75, Milano 9.50, lira 9.20, Prága 6.45, szokol 6.20, Belgrád külföldi 2.30, belföldi 2.20, dinár 2.10, Budapest külföldi 80, belföldi 150, Bécs 325.

Bucurestli tőzsdezárlat (Aug. 21.) **Kifizetések:** Páris 12.25, Berlin 0.000080, London 988, Newyork 218, Milano 9.58, Zürich 40, Bécs 0.0034, Prága 6.45, Budapest 0.0150. **Valuták:** Napoleon 820, márka 0.0001, léva 1.70, török lira 1.20, angol font 970, francia frank 12.40, svájci frank 43, lira 9.50, drachma 2.75, dinár 2.20, dollár 216, lengyel márka 0.0009, osztrák korona 0.0033, magyar korona 0.0095, szokol 6.20.

Zürichi nyitás. (Augusztus 21.) Berlin 0.000080, Newyork 553, London 2517, Páris 30.75, Milano 23.75, Prága 16.15, Budapest 0.0325, Belgrád 5.80, **Bucuresti** 2.50, Varsó 0.0023, Bécs 0.007775.

Zürichi zárlat. (Augusztus 21.) Berlin 0.000090, Amsterdam 217.50, Newyork 553, London 2518, Páris 30.85, Milano 23.75, Budapest 0.0325, Belgrád 5.80, **Bucuresti** 2.50, Varsó 0.0023, Bécs 0.007775.

Budapesti Devizaközpont jegyzésel. (Augusztus 21.) Napoleon 68800, Amsterdam 7500—7740, Belgrád 200—208, Berlin 0.0030—50, **Bucuresti** 86—93, lei 86.50—93.50, London 87200—89600, angol font 87400—89800, Milano 820—855, lira 825—860, Newyork 19100—19700, dollár 19300—19900, Páris 1055—1091, francia frank 1070—1106, Varsó 0.08—9, Prága 568—592, Zürich 3440—3560, Bécs 0.26.80—28.20.

Bécs hivatalos árfolyamok. (Augusztus 21.) Prága 2085, Belgrád 745, Budapest 3.90, Varsó 0.30, Milano 3060, **Bucuresti** 320, London 323500, Newyork 71060, Páris 3950, Zürich 12860, Berlin 0.0125.

Budapesti értékpapír tőzsdezárlat. (Augusztus 21.) Magyar Hitel 785000, Osztrák Hitel 193000 Salgó 685000, Rima 200000, Déli Vasut 155000, Államvasut 565000, Kohó 900.000, Ganz-Danubius 24.000.000, Kőszén 2.500.000, Pápir 70.000, Szlavonia 160.000, Föld hitelbank 375000, Viktoria 415.000.

Mozi.

* **Szerdán utoljára** gyönyörű ötfelevenéses filmjátékot vetít az Apolló Títkos szigete címen; a tenger közepén van a sziget s csodálatos történetek színhelye és csodálatos títok hazája. A kép élvezet bennünket a tengeri tájak mellett a regények szigetére és feltárja títkait. Mindez egy elragadó mese keretében, amelyet mint vezető színészek Karl Frölich és Walter Supper csodálatos művészettel interpretálnak.

* **Henny Porten**, a közönség kedvence, játsza a Kék lámpás című ötfelevenéses filmdráma főszerepét, mely szerdán este megy utoljára az Urániában. A fényes lámpák és a szinpad hazug világa mögött igazi élet folyik és megrázó tragédiák játszódhatnak. Egy ilyen tragédia a Steinhardt Sabin és Ellen élete, amelynek története képezi a Kék lámpás meséjét. A modern technika és filmművészet minden

eszközzel készített pompás kép minden szerepét elsőrendű művészek játszzák.

Radics Londonban.

(Izgalom Belgrádban a horvát parasztpárt vezetője miatt.)

Londonból jelentik: Radics István horvát parasztpárti vezér, a horvát autonomista mozgalom vezetője, aki a napokban letartóztatása elől Magyarországra menekült, ma megérkezett Londonba. Az angol kormány hivatalos álláspontja még bizonytalan Radics akciójával szemben. Radics állítólag Genfben is elutazik a nem-sokára kezdődő népszövetségi ülészsakra.

Belgrádból jelentik: A horvát Köztársasági parasztpárt elnökének külföldi útja egyre nagyobb hullámokat ver beogradi politikai körökben és mind erősebb nyugtalanságot okoz a kormány körében is. A legújabb jelentések szerint ugyanis Radics útja nem egyszerű menekülés, hanem annak mély külpolitikai indító oka is vannak, amelyek nemcsak a jugoszláv királyság számára jelenthetnek komplikációkat, hanem erős befolyással lehetnek az európai Balkán-politikára is. Szombaton Belgrádban illetékes helyen kijelentették, hogy Radics István valóban Londonban tartózkodik és erről a kormány is megbízható értesítést kapott. Hír szerint Radics az angol vezető politikai körök meghívására utazott Nagybritanniába és a politikusok felkérésére Londonban és Anglia nagyobb városában előadásokat fog tartani a jugoszláv királyságról, a balkáni helyzetről, főképpen azonban a horvát kérdéstről. Nagy fontosságot tulajdonítanak továbbá Radicsnak az angol politikusokkal folytatandó tárgyalásainak is.

Belgrádban az a vélemény alakult ki, hogy Anglia — különösen Olaszország kivására és az olasz kormánnyal egyetértve — támogatni fogja Radics horvátországi politikáját, hogy ezzel elensúlyozza azt a befolyást, melyet eddig Franciaország a jugoszláv királyságra gyakorolt. Az angol kormány látja ugyanis, hogy Franciaország túlságosan nagy befolyást szerzett nemcsak Jugoszláviában, hanem az egész Balkánon, ami erősen veszélyezteti Anglia balkáni érdekeit és Olaszország adriai aspirációit. Radics Istvánt az angol balkáni politika eszközéül akarják felhasználni, Radics viszont, a jelek szerint, kész az angol politikusokkal megegyezést létesíteni, mert reméli, hogy Anglia támogatásával sikerül céljait elérnie. A belgrádi kormány körében nagy idegességet keltettek a Londonból érkezett hírek. Megnehezíti a helyzetet Pasic miniszterelnök és Nincsic külügyminiszter távolléte akik nélkül a kormány itthonlevő tagjai nem akarnak határozatot hozni. Azt remélik viszont, hogy Pasicnak és Nincsicnek külföldi útjuk alkalmával sikerülni fog ellensúlyozni Radics akcióját és Párisban erről a kérdéstről is tárgyalni fognak.

A szerkesztésért:

KAROLY JOZSEF

felel.

Cenzor:

JOAN NICHOL

A legjobb
hidegcsemege-felvágott Liszka Pál fűszerüzletében Piata Cathedrali
(Thököly-tér) sarkán szereshet be

NYILTTÉR.

Az ezen rovat alatt közlöttekért nem
vállalunk felelősséget.

Ozv. Fried Maroussé, szül. Gruner Gizella, mint mélyen suitott hitves, Radnai Henrikné, férje nyug. osztr. magyar őrnagy és gyermekei Ilka és Tibor, Ungár Jenőné, férje és kisleánya Klárka, Gróf Ferencné, férje és kisleánya Évike, mint gyermekei, vejei és unokái, valamint az összes rokonság és ismerősök nevében is, mélyen szomorodott szívvel tudatja, hogy felejthetetlen drága jó férje, apa, nagypapa és jó rokon,

FRIED MARCUS

Folyó hó 20-án délután 5 órakor, életének 72 évében, hosszú, kínos szenvedés után visszaadta nemes lelkét teremtőjének.

A megboldogultat folyó hó 22-én szerdán délután 5 órakor kísérik a Strada Moise Nicoara (Petőfi-utca) 1. szám alól az aradi zsidó temetőbe örök nyugovóra helyére. 4735

Legyen pihenése csendes!

Minden külön értesítés helyett!

Giesón eladó

Strada Coandă (Borona-utca) 26.
13812 ujszámú magánház szép kerttel,
elfoglalható lakással. Bővebbet:
WALLINGER-irodában.

Butorok

a legjobb kivitelben állandóan
raktáron és mérsékelt árak
mellett kaphatók: 18779

VICTORIA-butorgyár,
ARAD, Strada Ioan Calvin 42.

Lerakat: Neuman palota,
(Strada Maria.)

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A Josáseli körjegyzőségben némi gyakorlattal rendelkező a román nyelvet szóban és írásban perfect írrok kerestetik. Fizetés havi 800 lei és lakás és járulató-vedelem.

Pályázati kérelmek az Elöljáróság címére küldendőek. 4723

ELŐLJÁRÓSÁG.

Műtrágya
raktárra érkezett

Aradvármegyei
Gazdasági Egyesület

14106

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerinti számítjuk.

Minden szó hirdetési ára 1.50 lei.
Vastagabb betűvel 2.- lei.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig veszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni

A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 15.- lei.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

FÜGGETLEN urinő szerény támogató,
idősebb uriember diszkrét barátságát
keresi. Leveleket „Megértő” Postrestant. 4728

KERESÜNK mielőbbi belépésre több évi bankgyakorlattal bíró perfect könyvelőt és magyar-német levelezőt, lehetőleg román nyelvtudással. Ajánlatok Kelet hírlapirodába kéretnek. 14001

MINDENES SZAKÁCSNÓT keresek szeptember 1-ére Herbstein C. Piata Plevnei 4. (Árpád-tér.) 4724

DEUTSCHES Fräulein wird gesucht Strada Iosif Vulcan 6. (Kazinczy-utca 11.) rechts. 14001

VÁSKERESKEDŐ SEGÉD. aki román nyelvet bírja, állandó alkalmazást nyer Kovács Soma Társánál, Arad. 4733

MINDENES szakácsnő fiatal házaspárhoz felvéteket. Cím Kelet hírlapiroda. 14002

FATISZTVEISELŐ a keményfaszakma minden ágában jártas, állást keres. Leveleket „Munkaerő” jelígre Wallinger hirdetőjébe kér. 13312

ANTIK tárgyakat, üszműveket, kézmunkákat, függönyöket, szőnyegeket, fehérneműt stb. bizományba veszek. Str. Consistoriului 12. (volt Batthyány-utca 2A szám) I. emelet jobb 13629

VESZEK könyvtárakat, hangjegyeket, bélyeggyűjteményeket, festményeket és hegedűket a legmagasabb áron. Kerpel Izso könyvkereskedése. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár. Telefon 285. 13629

A NAGY KERESLETRÉ VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi ívveg és porcelán tárgyakat, japán vázákat és ezüst étvös munkákat. Vidéki meghívásra kituzunk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 13573

NYERSBORKÖVET veszek minden mennyiségben Irom Arnold Arad Str. Grigorie Alerandrescu (Bercsenyi-utca) 29. sz. 13631

EBÉDLÖBUTOR, bécsi zongora, nagy álló tüdő eladó Strada Eminescu 6. (Deák F.-utca 40a) házmeaternél. 4736

FOXTERRIER kölyök kutyák, egy pár, him és nőstény, eladók. Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 5. L. emelet, Szekeresné. 4729

TIZENKÉT darab szilvaskád 600 Hl. ürtartalmu és nagyobb mennyiségű falitégla eladó. Megtekinthető Ispravnic Livius, Curtici. 4734

HASZNÁLT OLOM megvételre kerestek. Bővebbet a kiadóban.

Lakás.

BUTOROZOTT szobás szonall kiadó. Piata General Bernat 7. (Hal-tér 6.) 4737

Ingatlan.

EGYSZOBÁS magánház Mosó-ti-telepen és egy kétszobás magánház az Erzsébetvárosban kiadó. Boross ügynökség, Str. Consistoriului No. 9-31. 4699

BELVÁROSI 4 szobás magánház gyümölcsös kerttel, istállóval, kocsiszinnel, átvehető lakással, eladó. Cím a kiadóhivatalban. 4727

CALEA SÁGUNA (Varjassy Lajos-utcában) magánház elfoglalható három szobás lakással, parkirozott udvarral 200 ezer leiert eladó. Uranus-iroda, főpostával szemben. 13924

Ellátás.

GYERMEKEK német uticsaládnál 16 ellátást nyernek jutányosan. Str. Doamna Bălaşa (Purgy Lajosné-utca) 180. 4726

KÉT DIÁK a katolikus gimnázium közelében teljes ellátást nyerhet. Cím Wallinger hirdetőjében. 13312

CREME MADELAINE

Kiváló hatású kozmetikai készítmény szeplő börtakta (mitesser) pattanások, arcvörösség, májtoltok és arcbőr minden tisztátalansága ellen. — Készítik:

Dr. Földes & Hehs

gyógyszerészek, pipere szappan és vegyészeti gyár: Arad, Micalaca. Budapesten Bortalan-utca 26. Margit creme gyár. Ügyeljünk a márkára, óvakodjunk a hamisításoktól és hasonló utáztatoktól. 13891

Ma és mindennap este a Város:

Színház zenekara hánversenvez

KÖZPONTI KABARÉ

KERETÉBEN.

Szerdán és esütörtökön az aradi közönség kedveit énekese Huszár Károly fog fel-
lépni. = Azonkivül Valerica Belon és Bá-
lint Béla opera énekes. 18959

A zenekart Csányi Mátyás dirigálja

HUSZONKÉTÉVES asszony uriember ismeretségét keresi, ki öt anyagilag támogatná. Leveleket „Szomorú” jelígre kiadóba kér. 4740

Alkalmazás.

HARANGÖNTŐ tanulók fizetéssel felvétetnek. Harangöntöde, Arad, Strada Baritiu 10. 13308

IDŐSEBB fodrászsegéd jobb menetű üzletbe ajánlkozok. Esetleg női terebbe is. Cím Fodrász, Piata General Bernat (Hal-tér) 1. 4721

SZÖLLESZETI, BORÁSZATI, vagy kertészeti állást keres azonnali, vagy szeptember 1-i belépéssel egy kitűnő bizonyítvánnyal és 13 évi praksissal rendelkező szakember ki kisebb gazdaság önálló vezetésében is nagy gyakorlattal és szakmájával bíró. Cím Jenei Imre okl. szőlőkezelő Aga (Besztovátz) Temesmegye. 14001

GAZDASSZONYI állást főzés nélküli kerek, lehetőleg rom. kath. plébánián. Cím a kiadóban. 4728

ÜGYES kereskedő segédet, vagy női felvesz Paris Modellház. 14001

Vétel és eladás.

KÉZIMUNKA ágyterítők, szövet és csipke függönyök, ezüst retikül, négy negyedes hegedű, ebédlő dívány, kis dívány két székkel, szekrények, ágy, íróasztalok, ebédlő asztal, csillár, dísztárgyak, kézmunkák, fehérneműk, uj lepedők jutányosan eladók. Strada Consistoriului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. em. jobb. 1000

KILENCEZER HASZNÁLT téglá eladó. Str. Ioan Calvin 46-50. 4738

MŰTÁRGYAKAT, porcelánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnászőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb áron vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11899

SZŐLŐBIRTOKOSOK, kiknek 100-200 Hl. több évi borkészletük van, zdiák le címlüket a kiadóba „Borkészlet” jelígre. 4722

Tisztelettel értesítem, hogy:

eszközöltetni, melyet jóállás mellett végzek. Hívásra azonnal házhoz megyek

a legjobb patkányirtó szeremet megkaptam. Kérem egy próbairást

Str. Ielelor 4

Fried Ignác, (Háromvaró-u.)

patkányirtó. 4720